

De Rosdoek 116

December 2005
Verschijnt 4 x per jaar

Heemkundige Studiekring

“DE ACHT ZALIGHEDEN”

Camping Molenvelden b.v.

Camping Molenvelden B.V.
Banstraat 25
5506 LA Veldhoven
Tel.: 040 - 205 23 84 / 205 13 81

**Een eigentijdse en goed geoutilleerde camping
in ons eigen kringgebied.**

Voor kort- en seizoenkamperen!

Met vele recreatiemogelijkheden zowel binnen de camping als in de onmiddellijke omgeving ervan, met historische en pre-historische bezienswaardigheden!

Ook voor Uw familie-, verenigings- en bedrijfsfeesten is buiten het kampeerseizoen een passende zaalaccommodatie beschikbaar.

Informatiebrochure gratis op aanvraag.

Th.W. v.d. SANGEN en Zn.

extrapoint . . .

digital printing · web development · graphic design

De specialist in:

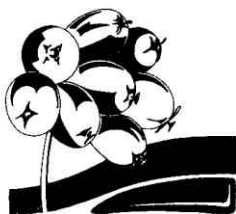
- productie van boeken en periodieken
- ontwerpen van huisstijl en logo

full-colour en zwart-wit

De Run 3120 ····· 5503 LH Veldhoven
tel: 040-2300618 ····· fax: 040-2300619
info@extrapoint.nl · www.extrapoint.nl

Heemkundige Studiekring

"DE ACHT ZALIGHEDEN"

Inhoud:

Nulmeridiaan van Ferro	4
Kilometerpaal "19m"	12
Grenspaal no. 184 gestolen	14
Scheiding onderhoud Hoogeloon Hapert 1881	16
Heemkundig allerlei	19
Van onze buitenlandse ruilabonnementen	23
Van de boekenplank	24

REDACTIETEAM:

Th. van der Aalst	Ganzestraat 17, 5527 CA Hapert, 0497 – 381671
H. Backbier	Heike 6, 5512 NJ Vessem, 0497 – 591451
K. Cornelissen	Nieuwstraat 74, 5521 CD Eersel, 0497 – 512208
A. Kockx	De Pottenbakker 44, 5506 GD Veldhoven, 040 - 2531596
P. Vermeulen tevens redactieadres	De Reek 9, 5502 HX Veldhoven 040 – 2531817 E-mailadres: p.vermeulen40@chello.nl

HEEMKUNDIGE STUDIEKRING "DE ACHT ZALIGHEDEN"

Voorzitter:	F. Teunis, Lindestraat 8, 5521 EK Eersel, 0497-515188 0497-515188, E-mailadres: f.teunis@chello.nl
Secretaris:	P. Hooijmaijers, Frankenstraat 13, 5521 VE Eersel 0497-515144, E-mailadres: p.hooijmaijers@planet.nl
Penningmeester:	H. Jenniskens, Veldhovenseweg 2, 5511 KJ Knegsel 040 – 2535140, Giro 3871519

De volgende Rosdoek verschijnt mrt. 2006
ISSN 1384-086X

EEN ZOEKTOCHT NAAR HET ONTSTAAN VAN DE NULMERIDIAAN VAN FERRO. 1^e Aflevering.

(Het artikel wordt in drie opeenvolgende afleveringen gepubliceerd)

Bij het bekijken van een kaart van Brabant van het jaar 1794 zag ik, dat in de rand een graden- en minutenindeling was aangebracht. Omdat ik benieuwd was naar het begin van de indeling, vergeleek ik deze met mijn wereldbol, die tevens dienst doet als schemerlamp.

Voor de noord- zuidrichting kwam ik, zoals gebruikelijk op de evenaar uit. Voor de oost- west richting vond ik het begin van de telling ergens in de Atlantische Oceaan voorbij Ierland.

Toen ik een goede bekende vroeg of hij misschien wist waarom deze lijn, naar het scheen, willekeurig in de oceaan was gelegd, vertelde hij me, dat het waarschijnlijk de meridiaan van Ferro was, die op veel oude kaarten voorkomt. Omdat ik er meer van wilde weten, ben ik op zoek gegaan in boeken over kaarten en hun geschiedenis en in encyclopedieën, atlassen en op het internet.

De genoemde gradenverdeling is een onderdeel van een denkbeeldig lijnennet dat de aarde omspant en dat gebruikt wordt om de situering van het aardoppervlak vast te leggen, kortom een plaats-bepalingsstelsel. Dit kader heeft de weg van de zoektocht bepaald.

Heden.

De plaats waar we ons bevinden en de weg die we moeten volgen om een andere bestemming te bereiken, kunnen we tegenwoordig direct opvragen met behulp van een navigatiesysteem met een formaat, dat soms niet groter is dan een zakrekenmachine. Even de adressen of postcodes intoetsen en er verschijnt een keurig schermje met een plattegrond voorzien van een bewegende pijl, die de gesproken instructie uit de luidspreker markeert en volgt. Eenvoudiger kan het haast niet. De gebruiksmogelijkheden breiden zich explosief uit. De positie van de vrachtwagen is ook op kantoor direct te volgen evenals de tot huisarrest veroordeelde, die van Justitie een enkelband heeft omgekregen. In Amerika zijn al polsbandjes voor kleuters in de handel, zodat ze altijd te vinden zijn. Nog even en de huisdieren zullen eraan

moeten. Ongetwijfeld is men in landbouwkringen aan het onderzoeken of het mogelijk is besmettelijke ziektes te traceren onder het vee, indien alle dieren b.v. door een zendertje in het oormerk gelokaliseerd kunnen worden. Het lijkt mij, dat hier veel tijdswinst geboekt kan worden. De verzekeringen en de politie gaan het systeem gebruiken om gestolen auto's op te sporen. De precisiebombardementen in Irak tonen aan, dat ook de militairen verder gaan in het ontwikkelen van het door hen bedachte systeem. Het lijkt me wel zaak, dat ze de juiste postcode in toetsen. De navigatie wordt vanuit de ruimte door een heel stel satellieten aangestuurd en het resultaat van de plaats-bepalingen wordt steeds nauwkeuriger. Voor het opsporen van een gestolen auto is een nauwkeurigheid van 5 m. ruim voldoende. Wat dacht U echter van de automatische schoffelmachine, die door de Universiteit van Wageningen is gemaakt. Terwijl de boer achter zijn computerscherm en een kop koffie zit, moet de machine met de nauwkeurigheid van 1 cm. haar werk doen; zo niet, dan is de jonge aanplant gesneuveld.

De technieken zijn zo geavanceerd, dat we bijna vergeten, dat het alleen maar werkt met een GPS-ontvanger. GPS staat voor de Amerikaanse afkorting Global Positioning System en is weer gewoon gerelateerd aan de gradenverdeling, zoals hierna wordt omschreven. En dan te bedenken, dat hetgeen vandaag wordt uitgevonden, morgen alweer achterhaald is.

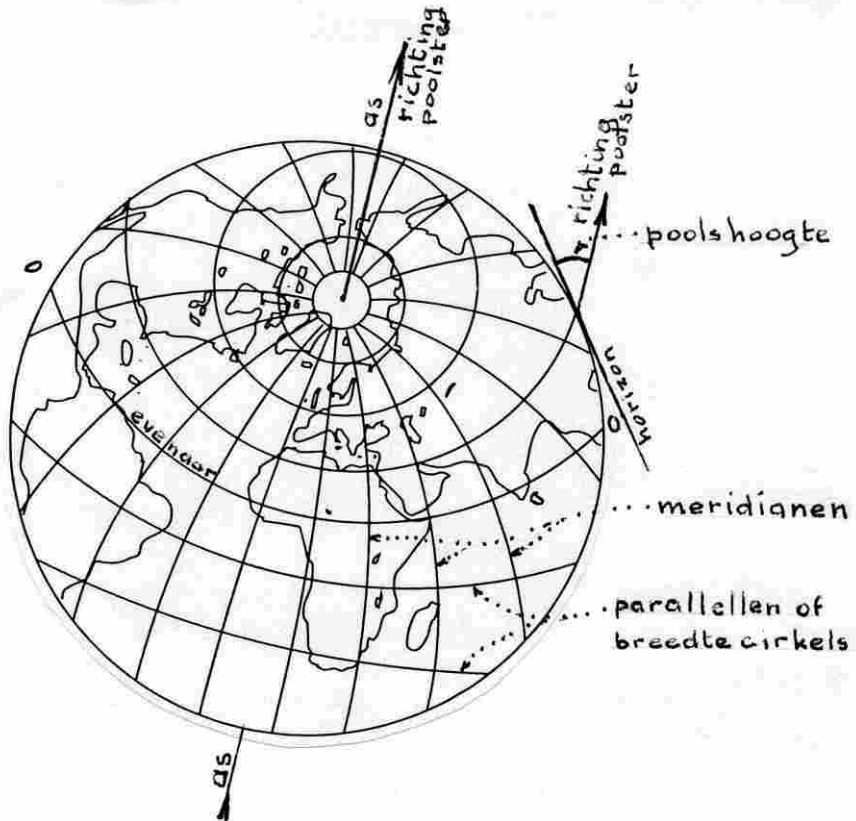
Toch kunnen we ons nu nog redelijk goed voorstellen, dat het af en toe, vooral tijdens de vakantie, een hele puzzel was om de weg te vinden. We gaan er van uit dat met een goede kaart en route-beschrijving een oplossing van de puzzel zo gevonden is. De kaart moet dan wel voor iedereen herkenbare aanknopingspunten bevatten en zo ingericht zijn, dat er richtingen en afstanden aan ontleend kunnen worden.

De 15^e tot de 18^e eeuw.

Een ander verhaal wordt het, wanneer we met een schip op zee varen en we bevinden ons in een tijd, dat het kompas, de horizon en de hemellichamen je enige aanknopingspunten zijn.

Om op zee een positie weer te geven gebruikt men al sinds lange tijd lengte- en breedtegraden, ook wel geografische coördinaten genoemd. Dit coördinatenstelsel is geldig voor de gehele wereld en is opgebouwd

uit meridianen, die aangegeven worden door hun lengtegraad en parallellen, die door hun breedtegraad worden bepaald. Parallellen zijn cirkels, die evenwijdig aan de evenaar worden gedacht en meridianen zijn verbindingbogen tussen noord- en zuidpool, die de evenaar haaks snijden. Meridianen worden ook wel middaglijnen genoemd, omdat op alle plaatsen die op dezelfde meridiaan liggen, de zon op dezelfde tijd zijn hoogste punt bereikt, dus midden op de dag.[ill.1]

Illustratie 1

Op een kaart waarop een net van meridianen en parallellen is getekend, kan men een punt met gegeven coördinaten afpassen en omgekeerd van een bepaald punt op de kaart de coördinaten opmeten. Op elke zeekaart, luchtvaartkaart en grote gebieden omvattende landkaart is daarom een

dergelijk net gedrukt. De afstanden zijn aangegeven in booggraden, waarvan de evenaar er 360 bevat. Op dezelfde wijze bevat een meridiaan 90 booggraden vanaf de evenaar naar de noordpool en een gelijk aantal naar de zuidpool. Een booggraad wordt onderverdeeld in 60 boogminuten en een boogminuut in 60 boogseconden. Richtingen worden gegeven ten opzichte van het ware noorden, dit is de richting van de meridiaan.

Om de breedte aan te geven, gebruikt men de boogafstand tot de evenaar. Zo komt u in Noord Italië op de autostrada tussen Turijn en Piacenza onder een grote overspanning door, waarop staat aangegeven, dat zich daar de breedtegraad van 45 graden bevindt. U passeert op dat moment de helft van het noordelijk halfrond en om het dichter bij huis te houden, het centrum van 's-Hertogenbosch ligt op 51graden en 41minuten noorderbreedte. Voor de lengtegraad wordt het verschil met de meridiaan van Greenwich aangehouden. Voor het centrum van 's-Hertogenbosch is dit 5 graden en 20 minuten oosterlengte.

Dat de evenaar als oorsprong voor de breedte wordt gebruikt, werd al vanouds als logisch beschouwd, omdat dit gegeven door de natuur is bepaald. Zo zal op de noordpool de poolster loodrecht boven je hoofd staan en een hoek van 90 graden maken met het horizontale vlak ; men bevindt zich dan op 90 graden noorder-breedte. Bij de evenaar zal de richting naar de poolster theoretisch samenvallen met het horizontale vlak, dus een hoek van 0 graden opleveren, die staat voor een breedte van 0 graden. Hiervan is het gezegde afgeleid “Ga eens poolshoogte nemen” en ook “Je van iets op de hoogte stellen”. De hoogte staat dus voor de geografische breedte.[zie ill.1]

Dat men voor de lengtegraad uitgaat van de nulmeridiaan van Greenwich heeft geen natuurlijke oorzaak. In het jaar 1884 is op een internationaal congres van astronomen afgesproken om de meridiaan, die over de sterrenwacht van Greenwich loopt, als oorsprong aan te houden. Vrij algemeen is deze afspraak met de daaruit voortvloeiende consequenties wereldwijd geaccepteerd. Aan de keuze voor Greenwich waren nogal wat gevolgen verbonden, niet alleen voor het maken van wereld- en sterrenkaarten. Wanneer de zon zijn hoogste stand boven Greenwich heeft, is het daar 12.00 uur midden op de dag. Dit betekent, dat het precies aan de andere zijde van de werelddbol middernacht is, het

tijdstip waarop de datum verspringt. Dus diende daar, met enkele praktische aanpassingen, de datumgrens getrokken te worden en in het verlengde van deze beslissing het verdelen van de aarde in tijdzones. Dit pakket van afspraken diende om een einde te maken aan de voor de astronomie en zeevaart ontstane, onwerkbaar situatie, waarbij ieder land van enige betekenis een eigen systeem hanteerde met één of meerdere nulmeridianen en tijdsindelingen.

Als voorbeeld neem ik in aangepaste vorm een stukje over uit het begin van de atlas van G. Brender à Brandis in 1788 te Amsterdam verschenen, onder de rubriek “Onderricht om de kaarten wel te gebruiken”.

Men moet vooral letten op de plaats van de eerste meridiaan, want die is per natie verschillend. Nu eens loopt deze over Ferro, dan over Tenerife en ook wel over de hoofdsteden van het koninkrijk, dat op de kaart wordt afgebeeld.

Om de verschillende eerste meridianen te kunnen vergelijken, moet men weten hoeveel graden deze verschillen met de eerste meridiaan van de Hollanders, die gaat over de berg Pico, gelegen op het eiland Tenerife. Mercator liet de eerste meridiaan over het eiland Del Corvo gaan, Hondius over het Spaanse eiland St. Jago, Ricciolus over het Canarische eiland Palma, de Fransen over het meest westelijke Canarische eiland Ferro, zijnde 19 graden van de meridiaan van Parijs naar het westen. Ook geeft een observatorium vaak de eerste meridiaan aan. Zo houden de Franse sterrenkundigen meestal de meridiaan van Parijs aan, de Engelse die van Londen (Greenwich), de Zweedse die van Stockholm, de Duitse die van Berlijn en de Russische die van Petersburg.

Hierna volgt een lijst met graadverschillen en een rekenvoorbeeld.

Dat men voor de meridiaan van Greenwich heeft gekozen, zal te maken hebben met het feit, dat deze sterrenwacht al in het jaar 1675 is begonnen gegevens te verzamelen en te verstrekken voor de scheepvaart op mondiaal niveau met als doel een zo juist mogelijke lengte- en breedtebepaling te realiseren. Deze gegevens bestonden uit almanakken en tabellen over onder andere de positie van hemel-lichamen en tijdtafels. Vandaar dat sinds het jaar 1833 tijdseinen over de radio

werden uitgezonden. Sinds het jaar 1945 zijn de astro-nomen uit Greenwich vertrokken naar een omgeving met minder licht- en luchtvervuiling. Voor de toeristen heeft men in Greenwich de nulmeridiaan door middel van een laserstraal zichtbaar gemaakt. Gezien de grote rivaliteit tussen Londen en Parijs was het duidelijk, dat Frankrijk grote moeite met het genomen besluit had. Hun eigen meridiaan van Parijs was in het jaar 1672 vastgesteld over het midden van het toen gereed gekomen observatorium. Hier zijn in de loop van de tijd grote projecten ontwikkeld en uitgevoerd. Vermeldenswaard in dit kader is de bepaling van de afstand van Barcelona tot Duinkerken over de meridiaan van Parijs door middel van een driehoeksketting (een landmeetkundige methode om een grote afstand te berekenen door middel van het meten van de hoeken van een groot aantal driehoeken en slechts één zijde) met daaraan gekoppeld een aantal geografische breedtebepalingen om een zo juist mogelijke berekening van de omtrek van de aarde te kunnen uitvoeren. Als uitvloeisel van dit meten en berekenen heeft men toen de meter als standaardmaat ingevoerd, zijnde 1/40.000.000 deel van de aardomtrek. In later stadium heeft men door metingen de meridiaan van Parijs met Greenwich in verband gebracht en het verschil berekend, te weten 2 graden 20 minuten en 14 seconden. Frankrijk is uiteindelijk pas in het jaar 1911 overgestapt op de meridiaan van Greenwich. De omslag van de eigen systemen naar dat van Greenwich heeft geruime tijd in beslag genomen. De Nederlandse marine was al in 1828 overgegaan. De natuur- en staatkundige atlas van Bos van 1886 heeft nog 10 provinciekaarten met de meridiaan van Amsterdam als oorsprong en 49 kaarten met die van Greenwich, waarbij de meridiaan van Ferro bij 36 stuks als aanvulling staat vermeld. Bij de Schoolatlas der geheele aarde van Bos van 1893 treffen we Greenwich op 30 kaarten aan, een combinatie van Ferro en Greenwich op 11 exemplaren, Ferro alleen op 7 en Amsterdam alleen op 6 stuks. Als U in een tegenwoordige atlas naar Ferro op zoek gaat, zal U het niet aantreffen, maar oude exemplaren vertellen U, dat het een eiland is, dat deel uitmaakt van de Canarische eilanden en nu bekend is onder de Spaanse naam El Hierro. Het meest bekende Canarische eiland is Tenerife, dat gedomineerd wordt door de hoogste berg van Spanje, de Teide (3718 meter boven de

zeespiegel). Vanaf de top zijn de zes omringende eilanden te zien, waarvan El Hierro en La Palma de meest westelijke zijn. De Franse benaming van deze twee eilandjes is Isle de Fer en Isle de Palme, zoals U ziet op het kaartje van de Franse kaartmaker N. Sanson uit de eerste helft van de 17^e eeuw. [ill.2]

Illustratie 2. Kaart van de Canarische Eilanden, vervaardigd door de Fransman Nicolas Sanson (1600-1667)

De in Nederland, Duitsland en Engeland gebruikte naam Ferro, zowel het Franse Fer, als het Spaanse Hierro betekent ijzer en geeft de steile, bergachtige en roestige uitstraling van het eiland weer. Dit zou het gevolg zijn van een enorme brand, die het eiland in het verleden in de as heeft gelegd. Daarvoor zag het er groen en bosrijk uit, zoals de naam van de hoofdplaats Valverde [groene valei] nog verraaft. Op oude kaarten worden de Canarische Eilanden ook de Fortuin Eilanden genoemd. Sinds het jaar 1495 behoren ze bij Spanje.

In het hiervoor genoemde stukje uit de atlas van Brender à Brandis van 1788 komen nog een aantal namen voor, die niet direct zijn thuis te brengen. Na enig zoekwerk blijkt dat Del Corvo het meest noordoostelijke eiland van de Azoren is en St. Jago nu het eiland Santiago heet, waarop de hoofdplaats Praia van de Kaap Verdische Eilanden is gelegen. Deze eilanden hebben hun naam gekregen, omdat ze ten westen liggen van de uitstekende Kaap Vert van het Afrikaanse vasteland vlak bij de stad Dakar in Senegal.

Mercator en Hondius zijn bekende kaartmakers uit de 16^e eeuw, Ricciolus is minder bekend.

De jezuïet Battista Riccioli kan achter deze naam schuil gaan. Hij was een Italiaanse astronoom. Een andere mogelijkheid is: de jezuïet Matteo Ricci, die eveneens astronoom was en in de tweede helft van de 16^e eeuw een wereldkaart “De Mappamundi” vervaardigde.

Ter afsluiting van de eerste aflevering een antwoord op de vraag: “Waarom is een goede lengtebepaling zo belangrijk voor de scheepvaart?”

Uit het voorgaande blijkt duidelijk, dat er een directe relatie is tussen de lengtegraadverdeling en de tijd. Op sommige oude kaarten treft men dan ook een uurverdeling aan in plaats van lengtegraden of een combinatie van beide. Met een goede tijdmeting staat of valt de lengtebepaling.

Als u op de evenaar in uw luie stoel zit, dan legt u per dag ruimtelijk gezien 40.000 km. af ten gevolge van het draaien van de aarde om haar as. Zit u echter op ca. 60 graden Noorder- of Zuiderbreedte, dan is het aantal kms. gehalveerd omdat u dichter bij de aardas bent. Uiteindelijk is deze afstand aan de polen tot nul gereduceerd, omdat daar de uiteinden van de aardas zijn. Hier is dus geen lengtebepaling mogelijk. Vanaf de noordpool gaat iedere richting naar het zuiden. Omgerekend is uw snelheid op de evenaar 139 km. in 5 minuten en in Zuid- Zweden (60 graden N.B.) 70 km. in 5 minuten.

Een foutje van 5 minuten in de tijd kan dus een forse afwijking in de te varen koers veroorzaken, met als gevolg het missen van een aanlegplaats, waardoor gebrek aan drinkwater e.d. kan ontstaan.

In het begin van de 18^e eeuw ontwikkelde de Engelsman John Harrison

voor het eerst een zee-uurwerk waarmee men een acceptabel tijdsverschil kon meten. Vanaf die tijd was het bepalen van de lengtegraad geen probleem meer. Daarvoor maakten de zeelieden met de nodige omzichtigheid gebruik van de waarnemingen van hemellichamen en de stand van de maan ten opzichte van de sterren, omdat ze wisten dat er grote verschillen konden optreden. In de praktijk voeren ze op zogenaamd “gegist bestek”. Dit hield in dat ze de vaarsnelheid, die bepaald werd door het log uit te gooien en het aantal knopen te tellen, omrekenden naar de afgelegde afstand, die vanaf het beginpunt op de gevolgde vaarrichting werd afgepast. Dit gegeven werd dan nog bijgesteld door informatie, die aan de windrichting en het loden van de diepte werd ontleend; bij voorkeur hield men de kust in het vizier.

Vessem, mei 2005. ing. M.R.van Zoeren.

Bronvermelding.

Door de auteur van voorgaand artikel zijn veel naslagwerken, atlanten, tijdschriften, kaarten en encyclopedieën geraadpleegd. Bovendien is gebruik gemaakt van ander onderzoeksmateriaal. Door plaatsgebrek kunnen wij dit overzicht helaas niet publiceren. Indien u geïnteresseerd bent, kunt u een compleet overzicht hiervan opvragen bij de redactie.

KILOMETERPAAL “19M”

herinnert aan de realisatie provinciale weg Eindhoven-Reusel.

In 2005 duikt uit de vergetelheid een intrigerende stenen ronde paal op met daarin aan de voorzijde in een vierkant vlak uitgehouwen het cijfer “9” en de letter “M”. Voor de 9 heeft een “1” gestaan, die grof weggebeiteld is. De top en de achterzijde zijn eens oranje geschilderd geweest. Nadere beschouwing leert dat we hier wel eens te maken zouden kunnen hebben met een kilometerpaal. Sinds enige tijd “siert” het voorwerp de entree van het gildeterrein tegenover de kapel van Hoogeloon. Waar heeft deze oorspronkelijk gestaan en naar welk stuk van de historie van de Kempen verwijst dit stenen erfgoed?

In 1850 richten de gemeenten Reusel, Bladel, Hoogeloon, Duizel, Eersel en Veldhoven zich met een verzoek tot de provincie. Men wil graag een straat- of grindweg vanaf Gestel, door de kommen van de dorpen, naar de Belgische grens. En daarmee een verbinding naar het kanaal in Arendonk en aansluiting op de weg naar Turnhout. Men constateert dat er in de provincie al de nodige provinciale wegen zijn gerealiseerd. Dit heeft de communicatie, de landbouw en de nijverheid in betrokken gebieden zeer bevorderd. Het voormalig kwartier Kempenland heeft dit voorrecht echter niet mogen delen in de aanleg van infrastructuur, zo stellen de verzoekers. En dat gemis van goede wegen en kanalen wordt in hoge mate gevoeld. Of de provincie de aanleg van de weg steunt en dan ook maar meteen tot provinciale weg wil verklaren; de gemeenten hebben geen geld.

In 1851 laat de provincie weten het tracé opgemeten te hebben. De kosten van de 28.960 ellen lange en 3 ellen en 50 duimen brede weg bedragen zo'n anderhalve ton. Daarna ontstaat het ook nu nog gebruikelijke spel van loven en bieden tussen gemeenten en provincie. In eerste instantie wil de gemeente slechts hand- en spandiensten verlenen en de nodige grondspecie beschikbaar stellen. De provincie verlangt vervolgens ook een financiële bijdrage. Waarop de gemeenten 1000 gulden bieden als iedereen meedoet. Provinciale Staten besluiten vervolgens tot aanleg. Dit onder de voorwaarde dat de gronden gratis beschikbaar worden gesteld, eenieder een bepaald percentage bijdraagt en het onderhoud het eerste jaar door de gemeenten plaatsvindt. Bovendien verlangt zij inzage in de wijze van financiering door de gemeenten, die vervolgens besluiten voor dat doel gemeentelijke gronden te verkopen.

In 1855 is men gevorderd tot Steensel. In 1857 is de aarden baan tot Reusel gereed. Uiteindelijk zal de hoofdweg Eindhoven-Reusel 28.525 meter bedragen. Het 18-kilometerpunt bevindt zich aan wat nu De Weijer heet, het meetpunt van 19 kilometer tussen wat nu heet de Burgemeester van Woenseldreef en De Voort in Hapert. Eind jaren '50 wordt langs de provinciale weg aldaar een parallelweg aangelegd van Nieuwstraat tot Kerkstraat. Kort daarop wordt een omleiding aangelegd ten noorden van de kom van Hapert. Het beheer, onderhoud en eigendom van de dan Oude Provincialeweg (incl. palen en

dergelijke!) worden per 1 januari 1964 overgedragen aan de gemeente. De provinciale weg van Eindhoven naar Veldhoven komt als zodanig te vervallen. De provinciale zorg start vanaf dat moment op De Locht in Veldhoven.

Het zou historisch juist zijn als de Loonse gildebroeders met zwaaiende vlag en slaande trom uitrukten en de betreffende paal terugplaatsten op de historisch juiste plek. Dat wil zeggen in een uitsparing in de haag van openbaar groen, aan de Oude Provincialeweg. Dit als blijvende herinnering aan de betekenis van de aanleg van infrastructuur voor de sociaal-economische ontwikkeling van de Kempen van de 20ste eeuw.

GRENSPAAL No. 184 GESTOLEN

Op of omstreeks 17 augustus 2005 werd grenspaal 184 gestolen. Een medewerker van het Belgisch natuurreservaat Het Hageven ontdekte tijdens zijn gebruikelijke rondgang, dat de paal weg was. Het is onbegrijpelijk, dat er vandalen zijn, die een dergelijk historisch monument niet met rust kunnen laten. Deze grenspaal, die een gewicht heeft van 372 kg kan niet anders dan met een kleine vrachtwagen worden vervoerd, terwijl er dan ook nog enige potige personen aanwezig moeten zijn, om een paal met dit gewicht te tillen.

Op 8 augustus 1843 werd er door Nederland en België een Beschrijvend Proces Verbaal opgesteld, waarin werd bepaald, waar alle grenspalen tussen beide landen moesten worden geplaatst. Hierbij werd uitgegaan van de reeds bestaande gemeentegrenzen. Van deze gemeentegrenzen werd op sommige plaatsen afgeweken. Dit gebeurde bv. als een van beide landen met een scherpe punt in het andere land doordrong. In zo'n geval werd er grond geruild. Bij zo'n ruiling werd er goed op gelet, dat men geen duim grond teveel aan de andere partij afstond. Ook paal 184 werd in dit Proces Verbaal genoemd. Aan de nog aanwezige fundamenteën kan men afleiden, dat deze paal sinds 1843 rustig op zijn oorspronkelijke plaats is blijven staan. De nog aanwezige fundering voldoet nog geheel aan de omschrijving, zoals het in het bestek en de voorwaarden van 1843 stond. Er werden toen 388 palen gegoten. De ijzergieterij rekende voor dit karwei f 10.489,50; dat is f 27,03 per stuk.

Nu kosten ze € 2000,- per stuk.

Paal No. 184 stond tussen het gehucht Achterse Brug (nu gemeente Valkenswaard) en het Belgische Neerpelt. Het toeval wil, dat beide landen hier een natuurreservaat hebben, die aan elkaar grenzen. Aan de Nederlandse zijde het natuurgebied “De Plateaux”; aan Belgische zijde “Het Hageven”. Men heeft nu gekozen voor een gezamenlijk beheer, zodat er nu één grensoverschrijdend natuurreservaat is.

In dit gebied stonden de grenspalen No.184 en No.185. De afstand tussen beide palen is 1500 meter. Tussen deze palen loopt een greppel. Deze is niet meer als zodanig onderhouden, maar is toch nog zichtbaar in het terrein. Deze greppel is gegraven in het jaar 1686. De bewoners van de gemeente Lommel (toen nog behorende bij de Meierij van ‘s-Hertogenbosch) en Neerpelt kregen onenigheid over het gebruik van de aan hen toebehorende gemeenschappelijke gronden. Deze gronden bieden aan de dorpsbewoners de mogelijkheid om plaggen te steken voor de potstal, vee te weiden, hout te kappen en turf te steken. Als men dat op andermans gebied doet, dan is er sprake van broodroof, en dat werd natuurlijk niet getolereerd. Een en ander leidde meestal tot vechtpartijen, en als het zo erg werd, dat er dorstvlegels en hooivorken aan te pas kwamen, dan werd er door de overheden ingegrepen, en

kwamen er zichtbare grensaanduidingen. In dit geval was dit dus een greppel. In 1807 kwam door een ruiling van het gebied rond Lommel, dat tot dat jaar bij de Meierij hoorde, aan het tegenwoordige België. Nederland kreeg het dorp Luijksgestel er voor terug. Bij deze ruiling werd de hiervoor beschreven greppel de grens tussen beide landen. Deze situatie bestaat nu nog.

Co Bieze

”SCHEIDING ONDERHOUD HOOGELOON HAPERT 1881”

Bovenstaande tekst staat op een hardstenen paal aan de rechterzijde van de weg van Hapert naar Hoogeloon, even voor de afslag naar De Langrijt. De eerste reactie is: “Leuk, dat een oude scheidingspaal Hapert-Hoogeloon bewaard is”. De vervolgreactie is: “Vreemd. Waren Hoogeloon, Casteren en Hapert in 1881 immers niet één gemeente; zoals het geschiedkundig standaardwerk *Drie dorpen – Eén gemeente* ons doet veronderstellen?”.

Drie dorpen – één gemeente

Bij keizerlijk decreet van 14 mei 1810 wordt de *Mairie* Hoogeloon-Hapert-Casteren opgericht. In 1851 komt liberaal politicus en staats-hervormer J.R. Thorbecke met zijn Gemeentewet. De vaststelling van grenzen en vereniging en splitsing van gemeenten wordt bij die wet geregeld. Eveneens brengt die wettelijke regeling ons de burgemeester, het college van B. en W. en de gemeenteraad. In ditzelfde jaar ook besluit de raad over het financieel beheer van het bezit van de afzonderlijke dorpen.

De onroerende goederen die elk dorp tot dan bezit, zullen uitsluitend tot voordeel van betreffende ingezetenen blijven. Ook opbrengsten als de verkoop van hout en turf komen ten goede alleen aan het dorp zelf. De gemeenschappelijke heide tussen Landrop en Hapert wordt verdeeld naar zielental. De intrest van het uitstaand kapitaal wordt eveneens verdeeld naar inwonertal. Dit net als de kosten van zaken als het plaatselijk bestuur, de burgerlijke stand, het kadaster en het gemeentehuis.

Het gevolg is dat elk jaar de hoofdelijke omslag varieert. Geen huwelijk met volledige gemeenschap van goederen dus; geen volledige fusie met wederzijdse inbreng van ieders bruidsschat. De gemeente Hoogeloon kent aldus twee financiële afdelingen: die van Hoogeloon en Casteren naast die van Hapert. De kosten van de algemene, gemeenschappelijk beschouwde huishouding heeft als verdeelsleutel Hoogeloon en Casteren samen $\frac{2}{3}$ en Hapert $\frac{1}{3}$ van de kosten. In 1902 wijzigt dat in $\frac{3}{5}$ resp. $\frac{2}{5}$.

De gemeentebegrotingen en –rekeningen in deze jaren tonen een ingewikkelde dubbelboekhouding om de als bijzondere kosten ervaren posten te verdelen. Desgewenst buigt een commissie van drie, waarin de

drie dorpen vertegenwoordigd zijn, zich over de hete hangijzers. De situatie wordt opgeheven eerst op 1 januari 1932 en alle eigendommen worden dan overgedragen aan de gemeente. Hoogeloon en Casteren hebben dan 1292 inwoners en Hapert 1072. Historisch niet juist wordt bij het onderliggend raadsbesluit tot opheffing aangevoerd dat het ontstaan van de afdelingen gelegen zou zijn “niet in de historie”. Een verband wordt gesuggereerd met de Armenwet van 28 juli 1854 volgens welke de armlastigen ten laste komen van de geboorteplaats. Verder wordt aangedragen dat “Het bestaande onderscheid voor de betrokken ingezetenen geen enkel voordeel oplevert, noch in belastingdruk, noch anderszins”. Wellicht zou je zelfs kunnen stellen dat de ingewikkelde administratie slechts bijdraagt tot verhoogde lasten. Daarenboven lijken mij andere motieven te gelden. Zoals dat Hapert inmiddels een hogere bevolkingsgroei kent, een belasting als de hoofdelijke omslag niet meer geheven wordt en financiering van bv. onderwijs en andere beleidsterreinen van gemeente complexer en omvangrijker is geworden en inmiddels via andere fondsen geschiedt.

Verharding weg Hapert-Vessem

Ja, en wat speelt er dan in het jaar 1881? Eind jaren '80 van de negentiende eeuw worden plannen ontwikkeld om de 6720 meter lange zandweg van Hoogeloon naar Vessem te verharden; aansluitend op de dan reeds verharde weg Eindhoven-Reusel. Een landmeter komt er aan te pas om te bepalen hoeveel meters weg gelegen zijn op de gronden van de drie betrokken dorpen; Hoogeloon is goed voor 4034, Hapert voor 1106 en Vessem voor 1580 meter. De provincie subsidieert de aanleg met 80 % subsidie. De rest wordt betaald voor 3¼ % door de gemeente Vessem en voor 16¾ % door de gemeente Hoogeloon. Deze, op haar beurt, boekt daarvan 12¼ % ten laste van de Afdeling Hoogeloon en Casteren en 4½ % van de Afdeling Hapert.

Wat betreft het onderhoud wordt bij raadsbesluit van 26 november 1880 besloten het onderhoud van "den kunstweg" en de daarin gelegen kunstwerken na oplevering naar lengte van de weg op ieders grondgebied te bekostigen. Het eerste jaar zal dat nog komen voor rekening van de Helmondse aannemer Otten. Hij mag het werk maken voor de aangenomen som van 59.743 oude Hollandse guldens.

In de jaren daarna werd een laanbeplanting van Amerikaanse eiken aangebracht over de volle lengte. Op een enkel exemplaar na is deze, als zeer hoog gekwalificeerde, cultuurhistorische beplanting onlangs verwijderd bij de reconstructie van de weg. Resteert een klein monument verwijzend naar de geschiedenis van de voormalige gemeente Hoogeloon en naar de ontsluiting van dit deel van de Kempen.

Bart Beex

HEEMKUNDIG ALLERLEI

Onderstaand artikel is een samenvatting uit “Kijk, het heden in woord en beeld 1944-1945”

Samenvatting: Piet Vermeulen.

Dat een veelbelovende ontdekking een heel desastreuze werking kan hebben maakt het nu volgende uittreksel wel duidelijk. De in *Italic* geschreven tekst is letterlijk overgenomen.

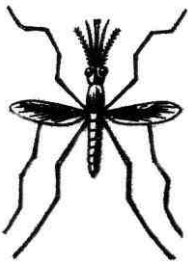
DDT verdelgt plagen

HET MOGE VREEMD KLINKEN, maar een van de meest doeltreffende wapenen, waarover de Vereenigde Naties in dezen oorlog beschikte, heeft geen aandeel in de verwoesting. Het is een geneeskundig poeder, dat honderdduizenden burgers en soldaten het leven heeft gered en dat een zegen voor het mensdom kan worden, daar het zo voortreffelijk werkt in de bestrijding van typhus, malaria, dysenterie, typhouse koorts en dozijnen andere koortsen, veroorzaakt door vlooien, teken, muggen, mijten en andere soortgelijke plagen.

Het poeder is bekend als DDT, de beginletters van.....

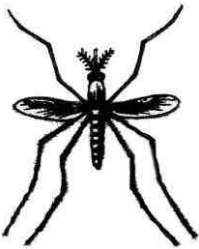
.....Er is maar één mogelijk bezwaar tegen DDT, nl. dat het behalve insecten ook mensen en dieren zou kunnen vergifigen.

Ziekteverwekkers

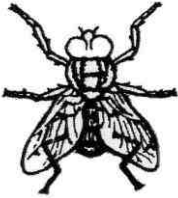

Malaria (mala aira = 'slechte lucht') is een van de meest bedreigende infectieziekten in de (sub)tropen en wordt

veroorzaakt door een malariaparasiet. De parasiet wordt van mens op mens overgebracht door een steek van de malariamug (Anopheles). Ongeveer 8-10 dagen na de steek kunnen de eerste verschijnselen optreden, zoals koorts, koude rillingen, spierpijn en hoofdpijn. Vaak worden deze verschijnselen voorafgegaan door een grieperig gevoel.

Gele koorts wordt veroorzaakt door een virus uit de flavivirus-familie (naar het Latijnse flavus: geel). Gele koorts is voor het eerst beschreven in de 17e eeuw en heeft grote epidemieën veroorzaakt. Deze ziekte wordt overgebracht door de mug *Aedes aegyptii*, die in stedelijke gebieden leeft. Sinds er een vaccin beschikbaar is, komen veel minder epidemieën van deze ziekte voor.

Cholera, de ziekte is epidemisch bij een laag gezondheidspeil van de bevolking. De bacil wordt verspreid door vuil water en de huisvlieg. Cholera is een infectie van de spijsverteringsorganen en kenmerkt zich door het plotseling optreden van ernstige diarree.

Na een incubatietijd van zes uur tot twee dagen ontstaat plotseling een waterige diarree, spoedig gevolgd door braken. Als gevolg hiervan kan het lichaam vele liters vocht verliezen. Deze uitdroging kan in sommige gevallen leiden tot zeer ernstige situaties en zelfs tot de dood. Maar een snelle behandeling kan dat voorkomen.

Het artikel vervolgt met de vermelding dat uitgebreide proeven op mensen geen enkel geval van vergiftiging hebben opgeleverd. Dat de gevaren van DDT nog niet bekend zijn blijkt overduidelijk uit de gebruiksaanwijzing.

De aanwending voor ontluizing is heel eenvoudig. Als men zich ontkleedt strooit men het poeder op den binnenkant der onderkleeren.

En als er geen gelegenheid is voor ontkleeding, kan het door de openingen in de bovenkleeding op de armen, beenen en rug worden gestrooid.

DDT is reeds in 1874 ontdekt door een Duitse student, Othmar Zeidler. Pas in 1939 zijn de eigenschappen van DDT opgemerkt door een Zwitserse scheikundige, Paul Muller. Hij stelde de chemisch ingewikkelde stof opnieuw samen en ontdekte dat DDT insecten doodde. Toen Zwitserland werd geteisterd door een aardappelkeverplaag (coloradokever) werd die met DDT bestreden, de kever werd geheel uitgeroeid.

In 1942 begon men in Amerika met DDT te experimenteren. Tegen augustus 1944 werd wel duidelijk dat de beloften van DDT nog veel groter waren dan aanvankelijk werd verondersteld. Napels was in 1944, nadat de Duitsers waren verdreven, overbevolkt, verwoest, zonder elektriciteit, brandstof en water. De typhus sloop binnen, maar .....

Elk typhusgeval werd opgespoord. Allen, die met typhuslijders in aanraking waren geweest en alle vertrekken met luizen werden met DDT bestoven. Vooral de 40.000 mensen, die zich in de schuilkeiders ophielden, kregen een goede beurt: en op een enkelen dag in Januari werden 73.000 personen behandeld in de 43 ontluizingsposten. Tegen het einde van die maand hadden 1.300.000 mensen de DDT-behandeling ondergaan, ... Halverwege Februari had men de typhus onder de knie. Het was voor het eerst dat een typhusepidemie in het midden van de winter was gestuit.

In het tijdvak 1918 - 1923 stierven in Rusland, Roemenië en Polen 5.000.000 mensen aan typhus.

Een ziekte die nog meer slachtoffers maakt dan typhus is malaria. Omstreeks 1945 zijn er wereldwijd 3.000.000 slachtoffers per jaar die aan de ziekte sterven. Men vreest dat de soldaten na de oorlog de besmetting mee naar huis brengen. Met kinine en atabrine worden met goed gevolg malaria-aanvallen behandeld, maar.....

.....alleen met de grondige uitroeiing van het kiemdragend insect kan worden voorkomen dat het Europa van na den oorlog wreed door

malaria wordt geteisterd. Het ideale en beproefde middel schijnt te zijn dit wonderpoeder dat eenvoudig met de letters DDT wordt aangeduid. Een handvol, uitgestrooid in een moeras, een vijver, een sloot of een vuilnishoop - de ware teeltplaatsen van de muskieten - doodt alle larven effectief.

In maart 1944 besproeide een vliegtuig 10 hectaren boschland in Pennsylvanië met 45 kg DDT. Het bosch wemelde van de schadelijkste bladvtrende rupsen die in de V.S. voorkomen. Binnen een week trokken entomologen het besproeide bosch in en ontdekten, dat niet alleen de schadelijke rups volkomen was uitgeroeid, maar dat er ook geen spoor meer te zien was van muskieten en andere insecten.

Samenvattend wat hierboven is geschreven, kan worden verklaard, dat DDT een machtig oorlogswapen is dat, in tegenstelling met de meeste oorlogswapenen, gebruikt wordt om zoveel mogelijk menschenlevens te redden. Na de oorlog zal wellicht blijken, dat het als middel ter voorkoming van ziekten van evenveel betekenis is als Listers antiseptische chirurgie indertijd was. En wie weet zal DDT de vraagstukken, waarvoor het schadelijk gedierte den boer stelt, niet geheel oplossen!

In 1944 kreeg Muller voor zijn ontdekking nog de Nobelprijs. Het duurde jaren voordat men begon in te zien dat DDT levensbedreigend was. Het werd in Europa in begin van 1970 verboden, maar zijn schadelijk effecten laten zich vandaag nog steeds gelden. Bovendien wordt het product nog verkocht aan landen in de Derde Wereld, die het nog wel gebruiken. Via de landbouwproducten die we uit deze landen importeren, komt deze stof opnieuw op ons bord terecht.

VAN ONZE BUITENLANDSE RUILABONNEMENTEN

“t Swanekoeriertje”, Heist-op-den-Berg, oktober 2005

- Heruitgave boek “Wir Muselmänner”, memorandum van een politiek gevangene in concentratiekampen.
- Het grafelijk domein Van der Stegen te Schriek.

“Arendonks Heemnieuws” Arendonk, mei 2005

- Namen noemen (toponiemen).
- Zeg jom (dialect).
- Na een moedige daad.

“Arendonks Heemnieuws” Arendonk, september 2005

- Namen noemen (toponiemen).
- Zeg jom (dialect).
- Een “eigen”-zinnige kijk op “Het Lam Gods”.
- Bedevaartslied Arendonk-Lourdes.
- Verslag schepencollege 1830-1840

“Te Lomelle op die Campine”, Lommel, juni 2005

- Steentijdsites op de Maatheide te Lommel, archeologische opgravingen 2004.
- Arme gevangenen, naschrift bedelaarsartikel december 2004.

“Heemkunde Gouw Antwerpen” v.z.w., Schilde 42/2

- Zijn wij Don Guischotes?
- Registratie documentair erfgoed in de provincie Antwerpen.
- Symbolisme: De Kroon.
- Waarom die verwijdering van de volkstaal?
- Merovingisch grafveld uit de 6^e en 7^e eeuw te Broechem (ranst).

“Heemkunde Gouw Antwerpen” v.z.w., Schilde 42/3

- Waarom die verwijdering van de volkstaal (vervolg)?

Theo van der Aalst

VAN DE BOEKENPLANK

- Ina Pisters: De Vämische Strasse. Ambulante handel uit de Kempen, Westfalen en Vriezenveen tot in Rusland. 176 blz., zeer verzorgde illustraties, tekeningen en kaarten. Prijs € 37,50. ISBN 90-5066-2153. Sinds lange tijd een nieuwe studie over de Teuten, bij gelegenheid van de 300^e verjaardag van Sint-Petersburg.

De Vämische Strasse is de route die gevolgd werd door de teuten, die van de 16^e tot het begin van de 20^e eeuw door Europa trokken, aanvankelijk naar Westfalen en Scandinavië en later tot in Sint-Petersburg om er de artikelen van hun lokale productie aan de man te brengen.

Dr. Jan van de Wouwer geeft met “Doelbewuste Teuten, Tödden en Vriezenveners. Ambulante handelaars uit de Lage Landen en Westfalen tot in Rusland” een aanzet tot zijn tweede studie “Op weg naar het Balticum. De Teuten. Ambulante handel in de Kempen (Hertogdom Brabant en Graafschap Loon) tussen de 16^e en de 19^e eeuw”.

Dr. Joz. Cornelissen beschrijft de handel van “De Tödden. West-faalse ambulante handelaars van de Nederlanden tot in Rusland.

Karina Meeuwse bestudeerde vooral “De Vriezenveense Ruslui (1740-1917). In maatschappij van linnen coopmanschap” en Evguenia Ravtovitch geeft ons in haar uitvoerige studie “Uitzicht op Rusland” een kijk op een Rusland in het verleden dat meer internationale contacten had dan wij verwachten.

Een zeer belangrijke groep studies voor allen die zich in de wereld van de Teuten hebben ingeleefd.

- Wim Hendriks: Nittersels Wóórdenbuukske. Dialect van de Acht Zaligheden. 286 blz. Uitgeverij Van den berg Almere Enschede; Prijs € 17,50. ISBN 90-5512-219-X

De Bladelse Neterselaar heeft in dit boek -met stijve kaft en een groot lettertype voor een gemakkelijke leesbaarheid- zijn jarenlange verzameling van het ABN, het Algemein Beschaofd Nittersels vastgelegd. We mogen blij zijn met dit werk, dat van alle woorden en uitdrukkingen de Algemeen Nederlandse vertaling erbij geeft. Dialect weergeven met de bescheiden mogelijkheden van onze spelling is een kunst; een standaardtaal hiervoor bestaat nog steeds niet, ondanks het ijveren van prof. dr. A.A. Weijnen. Gelukkig heeft Wim Hendriks in dr. Jos Swanenberg een welkome steun gevonden. De schrijver kan zich scharen bij Cor Hoppenbrouwers met “De taal van Kempenland” en Wim van Gompel met “Reusels Woorden-boek”. Ook Wim Hendriks heeft een belangrijke studie geleverd aan het steeds schraller wordend dialect.

- Wim Daniëls: Brabants Mooiste Woord. 202 blz. met 10 illustraties bij de top-10 van favoriete woorden bij de verkiezing van het mooiste Brabantse woord. Prijs € 11,95. ISBN 9077721541.

De 10 illustraties sieren ook de voor- en achterzijde van de kaft; prachtig ook al stel ik me een zibbedeeske anders voor. De laatste zin op de achterzijde “Brabantse Mooiste Woord is dan ook een genot voor elke taalliefhebber” is de spijker op zijn kop getikt, zeker ook voor al degenen die bij een bepaald woord genoemd (en gedankt) worden voor hun toelichting. Dat Wim Daniëls voor een gemakkelijk leesbaar geheel heeft gezorgd, spreekt voor hem. Was hij maar lid van de spellingscommissie.

- Willem Olthof: Op de valreep. 64 blz. Uitgeverij Kabeljauws, Eersel. Prijs € 12,- ISBN 10:9077747192

De bundeling van 58 gedichten geven er blijk van dat de dichter, die volgens zijn zeggen pas op 85-jarige leeftijd is beginnen te schrijven van zijn verzen, in zijn leven voordien altijd bezig moet zijn geweest met zijn taal. Het resultaat is een “stilte” in een jachtig leven. Lees dit schitterende vers eens, een juweeltje.

- Grote Historische Atlas. Noord-Brabant. Uitgeverij Nieuwland, Tilburg. Prijs € 39,90 tot 31 december 2005, daarna € 49,90.

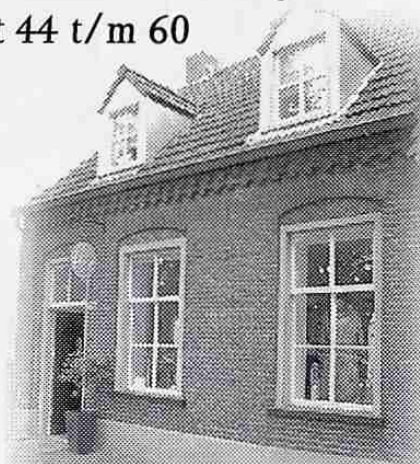
Deze atlas is bedoeld voor iedereen die geïnteresseerd is in de geschiedenis van de provincie. De kaarten zijn reproducties van de originele stafkaarten van omstreeks 1900; ze dragen bij aan het historisch besef en onthullen velerlei onvermoede bijzonderheden, zeker wanneer men de laatste topografische atlas ernaast legt. Echt een kostbaar hulpmiddel bij heemkundige ambitie.

Kees Cornelissen

Ook voor sportieve damesmode en lingerie
van maat 44 t/m 60

Markt 24,
Eersel
(tegenover de kiosk)
0497-516000

Openingstijden:

maandag gesloten
di. t/m do. 10.00-18.00 uur
vrijdag 10.00-20.00 uur
zaterdag 10.00-17.00 uur

Slaapspecialzaak

Marian Eikemans

Openingstijden:

Nieuwstraat 40

5521 CC Eersel

Tel. 0497 - 530 900

Fax. 0497 - 530 911

di t/m do 10.00 - 18.00 uur

vr 10.00 - 21.00 uur

za 10.00 - 17.00 uur

Met zorg voor uw rust

CHINEES-INDISCH-RESTAURANT

美華酒家

"MEI WAH"

5503 BK VELDHOVEN
Burg. v. Hoofflaan 83-89
Tel. 040-2534732
Fax. 040-2547073

5615 AB EINDHOVEN
Leenderweg 86
Tel. 040-2117557

Dagelijks geopend van: 11.00-22.30 uur
Exclusieve accommodatie voor Uw:
partijen - familiediners - lunch of diner met
zakelijke relatie - personeelsavonden - etc.

De boeken die besproken worden in
de boekenplank zijn verkrijgbaar bij

De Boekenlegger

Ook voor uw buitenlandse bestellingen bent u
bij ons van harte welkom

Markt 42, 5521 AN Eersel Tel. 0497-512551
Nu ook op internet : www.de-boekenlegger.nl
Email : info@de-boekenlegger.nl

de MuzenVal

S.c.c. "de Muzenval" beschikt over diverse zalen die geschikt zijn voor vergaderingen, cursussen, bijeenkomsten, voorlichtingsavonden, workshops etc.

Ook heeft scc "de Muzenval" een theaterzaal met 350 zitplaatsen waarin alle faciliteiten aanwezig zijn voor uw bedrijfsvergaderingen of seminars.

Bovendien kunt u in de gezellig ingerichte foyer na afloop nog een drankje of hapje gebruiken.

sociaal cultureel centrum "de Muzenval"

Dijk 7 – 5521 AW – Eersel – Tel. 0497-515997 – info@muzenval.nl

HARTVERWARMEND

BARBAS

INBOUWHAARDEN - CASSETTES - HOUT/KOLENKACHELS - DESIGNHAARDEN
BARBAS BV - HALLENSTRAAT 15C - 5531 AB BLADEL/NL - TEL.04977-84485 - FAX 04977-82760